

چرا به حضرت علی (علیه السلام) «قسیم النار والجنة» می گویند؟

سؤال کننده : مانی الگودرز

جواب

این عبارت در احادیث زیادی از وجود مقدس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در شان حضرت علی علیه السلام نقل شده است :

اصل احادیث از منابع شیعه

عن عبد الله بن عباس قال : قال رسول الله (صلی الله علیه وآله) : ... معاشر الناس ، إن علیا قسیم النار ، لا یدفل النار ولی له ، ولا ینجو منها عدو له ، إنه قسیم الجنة ، لا یدفلها عدو له ، ولا یزمرع عنها ولی له .

امالی شیخ صدوق ص 83 ، به سند دیگر خصال ، شیخ صدوق ، ص 496

از عبدالله بن عباس نقل شده است که گفت : رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند : ... ای گروه مردم ! همانا علی تقسیم کننده جهنم (نار) است کسی که یاور و دوست او باشد وارد آتش نخواهد شد و کسی که دشمن او باشد از آن نجات نخواهد یافت . همانا او تقسیم کننده بهشت است کسی که دشمن او باشد وارد آن نخواهد شد و کسی که دوست او باشد از آن مبروم نخواهد شد.

قال(علی ابن موسی الرضا) قال رسول الله " ص " یا علی انک قسیم الجنة والنار

عیون اخبار الرضا ج 1 ص 30

مضرت علی بن موسی الرضا فرمودند : رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند :

ای علی ! همانا تو تقسیم کننده بهشت و جهنم هستی .

عن سلیمان بن خالد ، عن أبي عبد الله جعفر بن محمد الصادق ، عن آبائه عليهم السلام قال : قال رسول الله صلی الله علیه وآله لعلي عليه السلام : ... يا علي أنت قسيم الجنة والنار ، لا یدفل الجنة إلا من عرفك وعرفته ، ولا یدفل النار إلا من أنكرك وأنكرته .

امالی شیخ مفید ص 213

از سلیمان بن خالد از امام صادق علیه السلام از پدران ایشان از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به مضرت علی علیه

السلام فرمودند : ... ای علی تو قسمت کننده بهشت و دوزخی وارد بهشت نمی شود مگر کسی که او تو را و تو او

را بشناسی (جزء شیعیان واقعی تو باشد) و وارد دوزخ نمی شود مگر کسی که تو را انکار کند و تو او را انکار کنی.

این روایت به چند صورت قسیم النار والجنه، قسیم النار ، قسیم الجنه و النار ، السلام علیک یا قسیم النار و الجنه، در منابع ذیل آمده است:

الكافی کلینی ج 4 ص 570، معانی الاخبار شیخ صدوق ص 206، تهذیب الاحکام شیخ طوسی ج 6 ص 29، روضه الواعظین فتال نیشابوری ص 100 و

118، المسترشد طبری شیعی ص 264، امالی شیخ مفید ص 213، امالی شیخ طوسی ص 305 و 629، احتجاج طبرسی ج 1 ص 209 و 341، مناقب ابن

شهر آشوب ج 2 ص 8 و ج 3 ص 28، الطرائف سید بن طاووس ص 76، مدینه المعاجز ج 1 ص 280

روایت از منابع اهل سنت

این روایت در بسیاری از منابع اهل سنت نقل شده است و اگر چه برخی از متعصبین سعی در تضعیف این روایت کرده اند اما جایی که این

روایت در کتب لغت نیز راه پیدا می کند و به اسناد متعدد در کتب معتبر اهل سنت نقل می شود دیگر اشکال بهانه جویان جایی ندارد

اکنون به برخی از نقلها در منابع اهل سنت اشاره می کنیم:

عن علی رضی الله تعالی عنه أنا قسیم النار

الفاقیق فی غریب الحدیث جارالله زمخشری ج 3 ص 97

از مضرت علی علیه السلام فرمودند : من تقسیم کننده دوزخ هستم .

وروی أيضا عن الأعمش عن موسى بن طريف ، عن عباية ، قال سمعت عليا (ع) ، وهو يقول : أنا قسيم النار .

شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج 2 ص 260 و ج 19 ص 140.

و همچنین روایت شده است از اعمش از موسی بن طریف از عبایه که گفت از علی علیه السلام شنیدم در حالی که می

فرمود: من تقسیم کننده دوزخ هستم .

عن عباية عن علی قال : أنا قسیم النار ، إذا كان يوم القيامة قلت هذا لك وهذا لي .

البدایه و النهایه ج 7 ص 392

از مضرت علی علیه السلام نقل شده است که فرمودند : من قسمت کننده دوزخ زمانی که روز قیامت فرا رسد می گویم

(به آتش) این (شفص) برای تو و این (شفص) برای من .

همچنین غریب الحدیث ، ج 1 ، ص 377 ، النهایه فی غریب الحدیث ، ج 4 ، ص 61 و المناقب ، خوارزمی ، ص 41 و کنز العمال متقی هندی ج 13

ص 152، تاریخ مدینه دمشق ج 42 ص 298.

دلیل این نامگذاری

برخی از روایات علت این نامگذاری را ذکر کرده اند که به دو روایت اکتفا می شود:

1 - مدثنا أممذ بن المسن القطان قال : مدثنا أممذ بن یمیی بن زکریا أبو العباس القطان قال : مدثنا ممد بن إسماعیل البرمکی قال : مدثنا عبد الله بن داهر قال : مدثنا أبي ، عن ممد بن سنان عن المفضل بن عمر قال : قلت لأبي عبد الله جعفر بن ممد الصادق " ع " لم صار أمير المؤمنين على بن أبي طالب قسیم الجنة والنار ؟ قال : لان مبه إیمان وبغضه كفر ، وإنما فلقنا الجنة لأهل الايمان ، وفلقنا النار لأهل الكفر ، فهو عليه السلام قسیم الجنة والنار ، لهذه العلة فالجنة لا يدفلها إلا أهل محبته ، والنار لا يدفلها إلا أهل بغضه .

علل الشرايع ج 1 ص 162

از مفضل بن عمر نقل شده است که گفت به امام صادق علیه السلام عرض کردم به چه علت امیرالمومنین علی بن ابی طالب قسیم الجنة و النار گفته شده است ؟ **مضرت فرمودند : به خاطر اینکه دوست داشتن او ایمان و دشمن داشتن او کفر است ، و همانا بهشت برای اهل ایمان آفریده شده است و نار برای اهل کفر فلق شده است بنابراین این مضرت علی علیه السلام به این علت قسیم الجنة و النار است بنابراین این در بهشت وارد نمی شود مگر اهل محبت و دوستی با او و وارد آتش نمی شود مگر اهل دشمنی با او .**

همچنین در روایت دیگری از امام رضا علیه السلام آمده است :

30 - مدثنا تمیم بن عبد الله بن تمیم القرشی قال : مدثنی أبي عن أممذ بن علی الأنصاری عن أبي الصلت الهروی قال : قال المأمون يوما للرضا عليه السلام يا أبا المسن أفبرنی عن جدك أمير المؤمنين بأى وجه هو قسیم الجنة والنار وبأى معنى فقد كثر فكرى فى ذلك ؟ فقال له الرضا عليه السلام : يا أمير المؤمنين ألم ترو عن أبيك عن آبائه عن عبد الله بن عباس أنه قال : سمعت رسول الله (ص) يقول : مب على إیمان وبغضه كفر ؟ فقال : بلى فقال الرضا عليه السلام : فقسمة الجنة والنار إذا كانت على مبه وبغضه فهو قسیم الجنة والنار

عیون اخبار الرضا ج 1 ص 92.

ابا صلت هروی نقل کرده است که روزی مامون به امام رضا علیه السلام گفت : یا ابالمسن ما را از پدرت امیرالمومنین آگاه ساز که به چه علت قسیم الجنة و النار خوانده شده است و این به چه معنا است که این مطلب فکر مرا مشغول سافته است پس امام رضا علیه السلام به او فرمودند ای مامون آیا تو از پدرت و او از پدرانش از ابن عباس از رسول خدا

صلی الله علیه و آله و سلم نقل نکردید که گفت از رسول خدا شنیدم می فرمایند: مب علی ایمان و دشمنی با علی کفر است ؟ پس مامون پاسخ داد آری پس حضرت فرمودند : پس تقسیم می کند بهشت و دوزخ را زمانی که ایمان و کفر بر اساس مب و بغض او باشد پس بنابر این او قسیم الجنه و النار است.

تقسیم الجنه و النار در شعر شاعران

شاعران زیادی در طول قرون متمادی از این روایت در شعر خود استفاده کرده اند که به برخی اشاره می شود:

قسیم النار ذو فیر و فیر یفلصنا الضدأ من السعیر

فکان محمد فی الدین شمسا علی بعد کالبدر المنیر

خاتمه المستدرک میرزای نوری ج 3 ص 80،

علی علیه السلام تقسیم کننده دوزخ صامب فیر است و چه فوب است که فردای قیامت از جهنم نجات می یابیم.
پس حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم در دین خود است و بعد از آن علی مثل ماه درخشنده است .

قال البشنوی:

فمدینة العلم التي هو بابها أضمی قسیم النار يوم مآبه

فعدوه أشقی البریة فی لضى وولیه الممبوب يوم مسابه

مناقب ابن شهر آشوب ج 1 ص 314،

پس شهر علمی که او در آن است روشن است که تقسیم کننده دوزخ روز بازگشتش او خواهد بود.
پس دشمن او شقی ترین فلق در قیامت است و دوست او مورد محبت در روز مسابرسی است .

قال عمار بن تغلبه :

علی مبه جنه قسیم النار والجنه

وصی المصطفى مقا إمام الانس والجنه .

مدینه المعاجز علامه بحرانی ج 1 ص 260

مب علی بن ابیطالب سپر از آتش است و او تقسیم کننده جهنم و بهشت است .

و او جانشین و وصی به مق حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم است و او پیشوای جنو انس است.